

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Domstolsverkets promemoria: Muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol

Ju2023/00655

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker

- att förslaget om inspelning med ljud och bild av berättelser och iakttagelser i förvaltningsrätten genomförs,
- att förslaget om att skäl för muntlig förhandling i kammarrätten ska anges genomförs,
- att förslaget om att rätten till muntlig förhandling i kammarrätten i vissa skattemål enbart regleras i 9 § fjärde stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL, genomförs. Skatteverket lämnar dock vissa synpunkter som avser förslag på förtydliganden m.m.

Övriga förslag rör inte Skatteverkets verksamhet och Skatteverket lämnar därför inte några synpunkter i dessa delar.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Inspelning av berättelser och iakttagelser och med ljud och bild

Skatteverket anser att ljud- och bildupptagningar av berättelser vid muntlig förhandling i förvaltningsrätten respektive iakttagelser vid syn i förvaltningsrätten bör kunna leda till att processen i förvaltningsrätt och kammarrätt blir mer effektiv och rättssäker.

Att berättelser som parter, vittnen och sakkunniga lämnar vid en muntlig förhandling spelas in med ljud och bild bör kunna undanröja eventuella osäkerheter om vad som framförts under den muntliga förhandlingen i förvaltningsrätten och innebär även att dokumentationen av målet blir mer fullständig inför prövningen i såväl förvaltningsrätt som kammarrätt. Prövningen i kammarrätten kommer i stor utsträckning att grundas på samma material som legat till grund för förvaltningsrättens avgörande, något som ligger i linje med den grundläggande principen om att tyngdpunkten i rättskipningen ligger i första instans och kammarrättens roll som överprövande instans.

Inspelning med ljud och bild i förvaltningsrätten kan åtminstone i viss utsträckning antas minska behovet för en part att begära muntlig förhandling även i kammarrätten.

Kammarrätten kommer också ha en mer komplett bild av vad som framkommit vid den muntliga förhandlingen i förvaltningsrätten och bör då i vissa fall kunna komma fram till att det inte finns skäl för en muntlig förhandling även i kammarrätten. Detta innebär att risken minskar för att processen i kammarrätten förlängs i onödan med muntliga förhandlingar som enbart innehåller upprepningar av vad som redan tidigare framförts och att domstolens och andra myndigheters resurser tas i anspråk utan att det medför några rättsäkerhetsvinster.

2.2 Muntlig förhandling i kammarrätt

I promemorian så föreslås att vissa specialbestämmelser som avser rätten till muntlig förhandling i kammarrätt ska tas bort och istället ersättas av den allmänna bestämmelsen i 9 § fjärde stycket FPL. Vidare så föreslås att parten ska ange skäl för muntlig förhandling i kammarrätten.

En enskild part har idag en i princip ovillkorlig rätt till muntlig förhandling även i kammarrätt avseende vissa skattemål, detta gäller exempelvis i mål om betalningssäkring (46 kap. 12 § skatteförfarandelagen (2011:1244), SFL), företrädaransvar (59 kap. 18 § SFL) och särskilda avgifter (67 kap. 37 § SFL) och det är enbart om prövningen kan antas gå den enskildes väg som en muntlig förhandling inte behöver hållas. Enligt 9 § fjärde stycket FPL ska kammarrätten hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och förhandlingen inte är obehövlig och inte heller särskilda skäl talar mot det. Utgångspunkten är i samtliga ovan angivna bestämmelser att kammarrätten ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och bestämmelserna skiljer sig främst åt när det gäller den enskilda partens inflytande på frågan om muntlig förhandling och därmed möjligheten för kammarrätten att avslå en begäran om muntlig förhandling. Om förslaget om att tillämpa förvaltningsprocesslagens bestämmelse om muntlig förhandling i kammarrätten i fler måltyper genomförs skulle kammarrätten ges en något större möjlighet att neka muntlig förhandling även i dessa fall.

Skatteverket anser inledningsvis att förslaget om att parten ska ange skäl för muntlig förhandling i kammarrätten är bra och bör genomföras. Ett klagorande av syftet med förhandlingen kan underlätta det förberedande arbetet för såväl domstolen som motparten, vilket möjliggör en mer ändamålsenlig muntlig förhandling och en effektivisering av processen som helhet. Ett krav på att ange skäl för muntlig förhandling i kammarrätten bör även ge parten ett incitament till att i första hand begära förhandling i förvaltningsrätten, där tyngdpunkten i processen ska ligga och om muntlig förhandling begärs även i kammarrätten måste parten tänka igenom om det finns ett reellt behov av ett muntligt inslag i processen även i kammarrätten eller om uppgifterna redan har framförts.

Att skäl för muntlig förhandling ska anges bör även underlätta kammarrättens bedömning av om en ytterligare muntlig förhandling är nödvändig i det enskilda fallet. Om förslaget om inspelning med ljud och bild av berättelser och iakttagelser i förvaltningsrätten genomförs, bör det i kombination med kravet på att ange skäl för förhandlingen i kammarrätten finnas betydligt större möjligheter för kammarrätten att på ett tillförlitligt sätt identifiera de fall där ytterligare en muntlig förhandling framstår som obehövlig.

När det gäller förslaget om att ersätta de nuvarande specialregleringarna för muntliga förhandlingar i kammarrätten på bl.a. skatteområdet så anser Skatteverket att detta kan genomföras men att det finns skäl för vissa förtydliganden i samband med det fortsatta

lagstiftningsarbetet, särskilt när det gäller vilka överväganden som kammarrätten bör göra i samband med bedömningen av om en ytterligare muntlig förhandling kan anses obehövlig.

I samband med att de särskilda reglerna för muntliga förhandlingar i vissa mål infördes i SFL så gjordes bedömningen att den enskildas inflytande på frågan om muntlig förhandling i dessa fall bör vara större än vad som följer av FPL och att den enskilda i princip bör vara tillförsäkrad en muntlig förhandling (prop. 2010/11: 165 s. 912). När bestämmelsen ursprungligen infördes för mål om särskild avgift så framhölls bl.a. att domstolen ofta måste ta hänsyn till vad som framkommit om den enskildes personliga förhållanden, exempelvis sjukdom eller bristande erfarenhet av den aktuella lagstiftningen och att en muntlig förhandling inte sällan bör medföra att eftergiftsgrunderna blir belysta på ett bättre sätt och att den enskilde kan finna det stötande om han eller hon inte muntligen får föra fram sina synpunkter rörande mer personliga omständigheter i en fråga som gäller en sanktionsavgift (prop. 1987/88:55 s. 13).

Även om övriga förslag som presenteras i promemorian bör kunna leda till ett bättre underlag för kammarrätten att bedöma behovet av en muntlig förhandling så kvarstår det faktum att de måltyper som det är fråga om avser ingripande åtgärder för de enskilda där rätten att få komma till tals får anses vara särskilt viktig. Skatteverket anser därför att kammarrätten i sin bedömning av behovet av en muntlig förhandling bör lägga särskild vikt vid vilken måltyp det är fråga om och hur ingripande den aktuella frågan är för den enskilda parten. Den föreslagna regleringen bör enligt Skatteverket endast i undantagsfall medföra att kammarrätten nekar parten en muntlig förhandling i mål om t.ex. skattetillägg eller skattemål avseende andra ingripande åtgärder, utöver i de fall där det står klart att prövningen kommer att gå den enskildes väg.

En särskild situation som behöver belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet är hur kammarrätten i sin bedömning av behovet av en muntlig förhandling i ett mål om särskilda avgifter eller andra skattemål som avser ingripande åtgärder ska beakta om den enskilda parten inte begärt alternativt uttryckligen avstått från en muntlig förhandling i förvaltningsrätten.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Anna Wager. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Cecilia Asker och sektionschefen Pia Jakobsson.

Katrin Westling Palm